

20. juni 2022

Oppsummering fra fellesmøte om utviklingsavtaler

Kunnskapsdepartementet (KD) hadde invitert styreleder, rektor eller rektor og direktør ved de statlige universitetene og høyskolene til et fellesmøte om utviklingsavtaler for universiteter og høyskoler.

På møtet var det diskusjon knyttet til to konkrete problemstillinger:

- Tema 1: Hvordan svarer institusjonenes forslag på sektormålene og behovet for mangfold i sektoren? Er nasjonale og regionale behov ivaretatt?
- Tema 2: Hvordan kan utviklingsavtalene følge opp prioriteringene i langtidsplanen? Hvordan kan det synliggjøres?

Innledning fra KD

Statssekretæren innledet om utviklingsavtalenes rolle for å ta vare på differensiering og bidra til en mangfoldig UH-sektor framover. Den usikre økonomiske situasjonen gjør at budsjettene blir strammere framover, og samfunnsoppdraget må fortrinnsvis løses uten vekst i budsjettene. Han tok også opp den økonomiske situasjonen i Forskningsrådet og understreket at denne regjeringen ikke bruker mindre midler på FoU. Det må ryddes opp i tidligere overforbruk og KD arbeider sammen med Forskningsrådet med sikte på en myk landing. Dette dreier seg om en tidsavgrenset utfordring og regjeringen er opptatt av langsiktighet og vil sikre høye bevilgninger til forskning også framover.

Statssekretæren understrekte også at utviklingsavtalene er del av regjeringens tillitsreform. Det er fastsatt et rammeverk og mal for avtalene, etter dialog med sektoren.

KD har forventninger til at institusjoner over hele landet utvikler sine faglige og strategiske profiler basert på den egenarten institusjonen besitter.

Det er behov for bredde i utdanningstilbudet samtidig som en ønsker seg internasjonalt ledende fagmiljøer og institusjoner som står sterkt i et internasjonalt perspektiv.

Utviklingsavtalene bør synliggjøre institusjonens faglige og strategiske profil, og særpreg, men må også kunne ta opp områder der institusjonene har utfordringer.

Det ble avklart at KD ikke vil knytte finansiering til utviklingsavtalene. Statssekretæren viste til at de fleste høringsuttalelser til Hatlen-utvalgets forslag om å knytte finansiering til avtalene er negative. Utviklingsavtalene skal ikke være et verktøy for å skaffe finansiering. En slik kobling vil kunne svekke ambisjonsnivået i avtalene.

Statssekretæren presenterte prioriteringene i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning (LTP). I planen settes det tre overordnede mål, som henger godt sammen med de nye sektormålene for universiteter og høyskoler:

- Styrket konkurransekraft og innovasjonsevne
- Miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft
- Høy kvalitet og tilgjengelighet i forskning og høyere utdanning

LTP vil videre ha seks tematiske prioriteringer:

- Hav og kyst
- Helse
- Klima, miljø og energi
- Muliggjørende og industrielle teknologier
- Samfunnssikkerhet og beredskap
- Tillit og fellesskap

Statssekretæren oppfordret institusjonene til å tenke gjennom hvordan institusjonene kan bidra til målene og prioriteringene i LTP med utgangspunkt i sin egenart og profil. Det ble også vist til arbeidet med stortingsmelding om fremtidens kompetansebehov i Norge – utsynsmeldingen. Det er satt ned en arbeidsgruppe som skal vurdere og anbefale strategier for hvordan universiteter og høyskoler kan bidra til å dekke framtidige nasjonale og regionale kompetansebehov. Gruppen har frist 1. oktober.

Departementet takket for at institusjonene har delt foreløpige utkast til mål eller målområder. Det er nyttig for departementet og for institusjonene å se hverandres utkast og for dialogen på dette møtet. Det er naturlig at det er forskjellig hvor mye som er levert på dette tidspunktet i prosessen, siden noen er midt i strategiprosesser på institusjonen. Departementet er opptatt av at avtalene skal være godt forankret i styrene.

Tema 1: Hvordan svarer institusjonenes forslag på sektormålene og behovet for mangfold i sektoren? Er nasjonale og regionale behov ivaretatt?

Momenter som kom fram fra institusjonene i plenum etter gruppediskusjonene:

- Viktig at UH-lov, sektormål og LTP henger sammen. Men hvor mye handlingsrom blir det da for å ivareta mangfold? Summen av virkemidler skal spille sektoren bedre.
- Mer autonomi for institusjonene heller enn stram styring.
- For mye koordinering kan svekke autonomien.
- KD bør unngå å styre samarbeid.
- For mye styring vil være negativt for mangfold.

- UH-sektoren er mangfoldig - vi har ulik tilnærming til avtalene. Fleksibilitet er viktig.
- Institusjonene bør dyrke egne profiler (spissing, profesjonsutdanning osv.) og ulik tilnærming til utviklingsavtaler er derfor nødvendig.
- Institusjonene må ha gode forutsetninger for å lykkes - mangfold, egne profiler og infrastruktur er viktige stikkord.
- Utviklingsavtalene må være tett på/knyttet nært til institusjonenes strategier. Vi skal ikke trække i hverandres bedd.
- Utviklingsavtalene må være samtalegrunnlag i dialogen med KD. Institusjonene vil fargelegge sine avtaler forskjellig og institusjonene vil ha ulike innganger til strategiene. Institusjonene er litt ulikt i strategiprosessene. Strategiene tar utgangspunkt i sektormålene. Når utviklingsavtalene ligger tett på strategiene vil sektormålene svares ut.
- Det ble reist spørsmål om målene skal profilere institusjonene eller være mer generiske mål. Alle støtter opp under sektormålene, men skal alle institusjonene dekke alle sektormålene? KD har ansvar for helhet.
- Forholdet strategi – utviklingsavtale: Har utviklingsavtalene merverdi ut over å legge til rette for gode strategiprosesser? Merverdi i dialogen med eier – mer strategisk dialog, i tillegg til spissing av strategien og kommunikasjon med andre aktører.
- Det ble uttrykt behov for bedre å forstå hvor i KDs styringshierarki utviklingsavtalene ligger.

Signaler fra KD:

- Institusjonenes særpreg må komme fram i avtalene (hva institusjonene ønsker).
- Avtalene skal være verktøy i styringsdialogen for å spisse den strategiske dialogen i etatsstyringen.
- Vektleggingen av de tre sektormålene kan være ulikt i avtalene, avhengig av institusjonenes profil. Spissing er ikke svar for alle institusjoner.
- KD vil ha strategiske diskusjoner med styrene og ønsker ikke å bli for detaljerte i styringen.
- KD ønsker dialog med den enkelte institusjonen om hva som bør gjenspeiles i mål og styringsparametre for den enkelte institusjonen for å treffe godt. Institusjonene er ulike, og det kan være ulik inngang til avtalene.
- KD vil ikke peke på enkeltinstitusjoner som skal ha nasjonalt ansvar, men institusjonene kan ha mål om å ta en rolle som kan beskrives i avtalen.
- Det er KDs utfordring å ivareta helheten og se på tvers. Denne runden gir mulighet til å se totalitet og hvordan avtalene i sum støtter opp under helheten.
- Utviklingsavtalene inneholder mål og styringsparametre som skal inn i tildelingsbrevene, og inngår dermed i styringen av institusjonene. Rammeverket for utviklingsavtaler gir et overordnet svar på formålet og hvordan utviklingsavtalene er plassert i styringssystemet og hvordan de følges opp i den årlige etatsstyringen.
- Utviklingsavtalene er en måte å forplikte departementet til institusjonenes ambisjoner om strategisk utvikling på, dvs. at relevante deler av strategiene kan inngå i avtalene.

Tema 2 - Hvordan kan utviklingsavtalene følge opp prioriteringene i langtidsplanen? Hvordan kan det synliggjøres?

Momenter som kom fram fra institusjonene i plenum etter gruppediskusjonene:

- Noen har spesifikke satsingsområder, andre har mer overordnet satsing i utviklingsavtalene og strategier (f.eks. bærekraft). Prioriteringer kan bidra til mer presise utviklingsavtaler.

- Hvor mye ansvar skal den enkelte institusjon ha for de seks politiske prioriteringene i langtidsplanen?
- KD må ha ansvar for helheten – KD må vurdere hvor det ev. er behov for styrket innsats.
- En utfordring at noen institusjoner må prioritere områder som ikke er dekket av LTPs prioriteringer.
- LTP må ikke skape like institusjoner, vi må sikre mangfold (alle institusjoner skal ikke arbeide med Hav og kyst). Enkelte av de små institusjonene har ikke fagområder innenfor de tematiske prioriteringene i LTP. Likhetskraftene er sterke, og LTP bidrar til likhet.
- LTP er mulighetsrommet. Noen uttrykte at det ville være rart om institusjonene ikke klarer å orientere seg i retning av LTP.
- Noen mente at det mangler klar forståelse for hvor utviklingsavtalene plasserer seg i en samlet oppfølging av UH-sektoren. Utviklingsavtalene kommer inn fra siden – hvordan forholder utviklingsavtalene seg til andre deler av styringsverket? KD bør lage et prosesskart – få felles forståelse.
- Noen etterlyste sammenfall mellom sektormål og LTP.
- Noen mente at avtalene er mer egnet som et utviklingsinstrument heller enn et styringsinstrument.

Signaler fra KD:

- Utviklingsavtalene blir en sentral del av styringsdialogen og etatsstyringsmøtene fremover. KD går bort fra oppfølging av institusjonene på felles styringsparametre.
- LTP er regjeringens politiske program og vil være styrende for departementenes prioriteringer framover (hvor eventuelle konkurranseutsatte midler kommer). LTP omfatter alle forskningsutførende sektorer.
- Det er stor grad av samsvar mellom målene i LTP og de nye sektormålene for universiteter og høyskoler.
- Institusjonene forventes å bidra til de tematiske prioriteringene i LTP ut ifra institusjonenes egenart og profilen til den enkelte institusjon. Det bør fremkomme av utviklingsavtalene hvordan institusjonene vil bidra til LTP.
- Utviklingsavtalene er et styringsverktøy på systemnivå og et verktøy for langsiktig dialog mellom institusjonene og KD. Det er et utviklingsverktøy og ikke primært et verktøy for oppfylging av departementets krav.

Avslutning

- Fristen er 20. september for institusjonene til å levere fullstendige utkast til utviklingsavtaler med mål og styringsparametre, og i et slikt format at det kan inngå i tildelingsbrevet.
- Departementet legger rammeverket med malen¹ for avtalene til grunn for den videre dialogen, samt de signalene som er gitt i dag.
- Departementet vil legge vekt på at målene og styringsparametrene er tydelige og kan følges opp gjennom rapportering og dialog.
- Dersom institusjonene ønsker dialog om utkastet som allerede er levert, eller i forkant av fristen 20. september, oppfordres de til å ta kontakt.

¹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/ce7184cc34cb49e6b4c4bf7b4e09962b/vedlegg-rammeverk-for-utviklingsavtaler-2037558.pdf>